

УДК: 378.147.88+616.1+376.68+378.147

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЕТИКИ ТА ДЕОНТОЛОГІЇ МЕДИЧНИМ СЕСТРАМ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ

І.І. Вакалюк

Івано-Франківський національний медичний університет

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ЭТИКИ И ДЕОНТОЛОГИИ МЕДИЦИНСКИМИ СЕСТРАМИ В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

И.И. Вакалюк

Івано-Франковський національний медичинський університет

PECULIARITIES OF TEACHING OF ETHICS AND DEONTOLOGY TO NURSES ACCORDING TO EDUCATIONAL REFORM

I.I. Vakaliuk

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме. Метою роботи є оптимізація викладання предмету “Медсестринська етика та деонтологія” для студентів 4 курсу медичного факультету зі спеціальності “Сестринська справа”. Вивчення дисципліни можливе за умов використання методичних розробок для викладачів, методичних вказівок для студентів, освоєння лекційного матеріалу, виконання самостійного позааудиторного завдання, роботи з пацієнтом, медичним персоналом, розв’язання тестових завдань і ситуаційних задач. Невід’ємною частиною успішного оволодіння предметом є розв’язання під час практичного заняття тестових завдань, клінічних ситуаційних задач, проведення ділових ігор із залученням пацієнтів і медичного персоналу. Основний етап заняття передбачає практику студента в різноманітних відділеннях клінічних лікарень в ролі медичної сестри під контролем викладача. Активним повинне бути залучення студента до клінічних розборів, надання можливості самостійно працювати з пацієнтом та його родичами. Таким чином, викладання дисципліни сприяє чіткому розумінню медичною сестрою важливості своєї майбутньої професії, відповідальності за свої вчинки та слова, розвиває особистісні якості, що створює передумови для формування фахівця із високими морально-деонтологічними та професійними якостями.

Ключові слова: етика, деонтологія, медична сестра, навчальний процес.

Резюме. Целью работы является оптимизация преподавания предмета “Медсестринская этика и деонтология” для студентов 4 курса медицинского факультета по специальности “Сестринское дело”. Изучение дисциплины возможно при использовании методических разработок для преподавателей, методических указаний для студентов, освоении лекционного материала, выполнении самостоятельного внеаудиторного задания, работы с пациентом, медицинским персоналом, решении тестовых заданий и ситуационных задач. Неотъемлемой частью успешного овладения предметом является решение во время практического занятия тестовых заданий, клинических ситуационных задач, проведение деловых игр с привлечением пациентов и медицинского персонала. Основной этап занятия предполагает участие студента в различных отделениях клинических больниц в роли медицинской сестры под контролем преподавателя. Активным должно быть привлечение студента к клиническим разборам, предоставление возможности самостоятельной работы с пациентом и его родственниками. Таким образом преподавание дисциплины способствует четкому пониманию медицинской сестрой важности своей будущей профессии, ответственности за свои поступки и слова, развивает личностные качества, что создает предпосылки для формирования специалиста с высокими морально-деонтологическими и профессиональными качествами.

Ключевые слова: этика, деонтология, медицинская сестра, учебный процесс.

Abstract. The aim is to optimize the teaching of the subject “Nursing ethics and deontology” to the 4th-year students of medical faculty of the specialty of nursing. Study of the subject is possible by using methodical instructions for teachers, methodical instructions for students, learning of lectures, performance of independent tasks, working with patients, medical staff, solving test tasks and situational exercises. An integral part of successful study of the subject is solving test tasks and situational exercises during the practical lesson, realization of businesslike games with patients and medical staff. The main stage of the lesson provides students’ participation in the nursing work in different departments of the hospitals under the teacher’s supervision. The involvement of the students in clinical analysis should be active, enabling independent work with the patient and his relatives. Thus, teaching of the discipline promotes a clear understanding by nurses the importance of their future profession, responsibility for his actions and words, developing personal qualities that create conditions for the formation of specialist with high moral, ethical and professional qualities.

Keywords: ethics, deontology, nurse, educational process.

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. На сьогоднішній день в умовах активного реформування системи освіти значно зросла необхідність всебічного розвитку майбутніх медичних сестер. Під впливом безперервного технічного прогресу середній медичний персонал зобов’язаний вміти працювати зі складною технікою, виконувати відповідальні маніпуляції, що, в свою чергу, вимагає високої кваліфікації та постійного вдосконалення професійних вмінь і знань.

Проте духовний розвиток медичної сестри, вміння спілкуватись із пацієнтом, етична поведінка у складних ситуаціях є не менш важливими. Безумовно, що жодна техніка

не здатна замінити людського слова, щирою співчуття та своєчасної допомоги. Медична сестра своїми діями, поведінкою та словом повинна зробити все для того, щоб створити у хворого оптимістичний настрій, впевненість, а інколи, лише надію на швидке одужання.

Недарма, ще наприкінці ХХ століття Міжнародна рада медичних сестер сумісно з комітетом експертів Всесвітньої організації охорони здоров’я сформували вимоги до медичної сестри згідно з яким нею має бути особа, яка пройшла підготовку за основною програмою медсестринського навчання, одержала достатню кваліфікацію, та має право виконувати у своїй країні відповідальну роботу з медсес-

тринського обслуговування, маючи за мету зміцнення здоров'я, попередження хвороб та здійснення догляду за хворими.

У сучасній медичній сестрі повинні органічно поєднуватись високий професіоналізм, гуманність, милосердя, глибоке розуміння громадського значення своєї роботи, готовність цілком віддати себе обраній професії, навіть у найтяжчих умовах. Таким чином, зрозуміло, що ефективність лікування та догляду за пацієнтом визначають не тільки рівень професійних знань та умінь, але й моральні якості медичної сестри та чітке дотримання нею деонтологічних норм діяльності.

Такий підхід до значимості сестринської справи як складової частини системи охорони здоров'я та особи медичної сестри залишається актуальним і у XXI столітті, що потребує постійного вдосконалення викладання медичної етики та деонтології.

Мета. Оптимізація викладання предмету "Медсестринська етика та деонтологія" для студентів 4 курсу медичного факультету зі спеціальності "Сестринська справа".

Матеріали і методи

На кафедрі внутрішньої медицини стоматологічного факультету розроблена та апробована методика викладання предмету "Медсестринська етика та деонтологія" для студентів 4 курсу медичного факультету зі спеціальності "Сестринська справа". Проведення практичного заняття передбачає використання методичних розробок для викладачів і методичних вказівок для студентів. Важливим є контроль здобутих знань під час освоєння лекційного матеріалу та виконання студентом самостійної позааудиторної роботи. Невід'ємною частиною успішного проведення заняття є розв'язання ситуаційних задач і тестових завдань, робота з пацієнтом і медичним персоналом.

Результати та їх обговорення

Навчальна програма з дисципліни "Медсестринська етика та деонтологія" складена відповідно до навчального плану медичних училищ і коледжів, із урахуванням вимог кваліфікаційної характеристики спеціальності "Сестринська справа" відповідно до Державного стандарту освіти та базується на 30 годинах, серед яких 12 годин виділено на лекції, 8 годин - на практичні заняття, 10 годин - самостійну роботу студентів.

Метою дисципліни є підготовка медичної сестри до спілкування з пацієнтом, його родичами, медичним персоналом та встановлення їхньої ефективної взаємодії. Оскільки дана професія є соціономічною та, відповідно, ґрунтується на системі людина-людина, медична сестра повинна дотримуватись приватності та конфіденційності під час виконання фахових завдань. У сучасній медицині та медсестринській справі, зокрема, існує багато етичних проблем, які стосуються народження, смерті, трансплантації, клонування, репродуктивного здоров'я, у зв'язку з чим знання етики та деонтології залишаються надзвичайно актуальними для медичної сестри.

Навчальна дисципліна інтегрується з такими предметами як основи психології та міжособове спілкування, основи медсестринства, основи права та законодавства в охороні здоров'я, ріст і розвиток людини, репродуктивне здоров'я. Оволодіння предмету закладає основи вивчення студентами медсестринства в хірургії, внутрішній медицині, педіатрії, акушерстві, гінекології, онкології, інфекційних хворобах, медицині катастроф.

Навчальною програмою передбачені не тільки практичні заняття, але й лекційні години, що, в цілому, дає змогу студенту більш глибоко та всебічно охопити вивчення предмету, дозволяє виокремити найголовніше та усвідомити важливість майбутньої професії.

Зокрема, під час вивчення теоретичного курсу студент

повинен вивчити основні принципи медичної етики та деонтології, основні етичні категорії, Етичний кодекс медичної сестри України, особливості спілкування медичної сестри з пацієнтами різного віку, типи діяльності медичної сестри, особливості поведінки медичної сестри залежно від типу пацієнта, види ятрогенії та їхню профілактику, біоетичні проблеми народження та смерті, принципи приватності, конфіденційності та професійної таємниці. Доцільним є ознайомлення студентів із сучасним станом розвитку медсестринства, реформуванням медсестринської освіти та практики, наказами та інструкціями Міністерства охорони здоров'я України.

Невід'ємною частиною успішного оволодіння медичною сестрою основами етики та деонтології є активне розв'язання під час практичного заняття тестових завдань, клінічних ситуаційних задач та проведення ділових ігор із залученням пацієнтів і медичного персоналу.

Зокрема, основний етап практичного заняття передбачає вивчення предмету шляхом безпосередньої участі студента в роботі медичної сестри загально-терапевтичних та спеціалізованих відділень клінічних лікарень під контролем викладача. Активним повинне бути залучення студента у ролі медичної сестри до клінічних розборів, надання можливості самостійної роботи з пацієнтом та його родичами.

Після засвоєння предмету медична сестра повинна вміти застосовувати у своїй повсякденній професійній діяльності основні етичні категорії (обов'язок, гідність, совість, честь, відповідальність), дотримуватись правил внутрішньої та зовнішньої культури поведінки, створити колегіальні взаємовідносини в медичному колективі, дотримуватись морально-етичних норм поведінки у своїй роботі, використовувати нормативно-правову документацію, отримати згоду пацієнта на проведення медичних втручань, дотримуватись професійної таємниці, аналізувати професійні помилки та їх порушення, запобігати виникненню конфліктних ситуацій, вирішувати конфлікт у міру його виникнення, запобігати розвитку ятрогенії, визначати термінальні стани, надавати психологічну підтримку вираючому пацієнту та його родичам, застосовувати ефективні етичні та деонтологічні підходи до вирішення біоетичних проблем сучасної медицини.

На заклічному етапі заняття проводиться поточний контроль набутих студентом знань та умінь шляхом оцінювання розв'язання ним тестових завдань, ситуаційних задач, відповідей на теоретичні запитання, участі в загальній дискусії та практичної роботи на базі відділення.

Після вивчення всіх тем проводиться заключний етап контролю знань у вигляді диференційованого заліку, до якого допускаються тільки ті студенти, які виконали всі види робіт, що визначені навчальною програмою, в повному обсязі. Даний етап передбачає вирішення тестових завдань, ситуаційних задач, відповідь на теоретичне запитання, демонстрацію виконання практичних навиків щодо вміння співпрацювати з пацієнтом і медичним персоналом.

Із метою вивчення тих тем, які не входять до плану аудиторних занять, навчальною програмою передбачена позааудиторна самостійна робота студента, що включає опрацювання додаткової навчальної літератури із підготовкою повідомлення, участь у навчально-дослідницькій роботі з виступом на студентській науковій конференції, участь у роботі студентського наукового гуртка, виготовлення санітарного бюлетеня тощо.

Висновки

Викладання медичної етики та деонтології сприяє чіткому розумінню медичною сестрою важливості своєї майбутньої професії, відповідальності за свої вчинки та слова, розвиває особистісні якості, що в цілому створює передумови для формування фахівця із високими морально-деонтологіч-

ними та професійними якостями.

Перспективи подальших досліджень

Вивчення дисципліни потребує використання різноманітних методів активації та інтенсифікації практичного заняття шляхом проведення конкурсів, вікторин, залучення

студентів до створення відеосюжетів із демонстрацією найбільш типових помилок у діяльності медичної сестри та визначенням шляхів їх розв'язання.

Одержано 03.02.2014 року.

УДК 37.0.11.32+371.322+371.315+618.2|7+618.1

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ РОЛЕВОЇ ГРИ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ: “УЧАСТЬ У НАДАННІ НЕВІДКЛАДНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА ДОШПИТАЛЬНОМУ ЕТАПІ. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА МОВНИЙ КОНТАКТ З ГІНЕКОЛОГІЧНИМИ ХВОРИМИ В ЖІНОЧІЙ КОНСУЛЬТАЦІЇ”

Л.В. Гінчицька

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РОЛЕВОЙ ИГРЫ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ТЕМЫ: “УЧАСТИЕ В ОКАЗАНИИ НЕОТЛОЖНОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ НА ДОГОСПИТАЛЬНОМ ЭТАПЕ. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ И РЕЧЕВОЙ КОНТАКТ С ГИНЕКОЛОГИЧЕСКИМИ БОЛЬНЫМИ В ЖЕНСКОЙ КОНСУЛЬТАЦИИ”

Л.В. Гинчицька

ГВУЗ «Івано-Франковський національний медичинський університет»

METHODS OF USING OF A ROLE PLAY IN STUDYING THE TOPIC “PARTICIPATION IN EMERGENCY MEDICAL CARE IN THE PREHOSPITAL PHASE. PSYCHOLOGICAL AND VOICE CONTACT WITH GYNECOLOGICAL PATIENTS IN MATERNITY WELFARE CLINIC”

L.V. Hinchytska

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме. Статтю присвячено розробці та теоретичному обґрунтуванню методики формування знань з акушерства та гінекології у студентів медичних вищих навчальних закладів засобами інтерактивних педагогічних технологій – ролевих ігор. На прикладі вивчення конкретної теми з невідкладної гінекологічної допомоги дошпитального етапу наведено структура гри, рольові функції, правила, критерії та технологія підсумкового оцінювання.

Ключові слова: акушерство, гінекологія, невідкладні стани, інтерактивні навчальні технології, рольова гра.

Резюме. Статью посвящено разработке и теоретическому обоснованию методики формулирования знаний с акушерства и гинекологии у студентов медицинских высших учебных заведений методами интерактивных педагогических технологий – ролевых игр. На примере изучения конкретной темы по неотложной гинекологической помощи догоспитального этапа наведена структура игры, ролевые функции, правила, критерии и технология итогового оценивания.

Ключевые слова: акушерство, гинекология, неотложные состояния, интерактивные учебные технологии, ролевая игра.

Abstract. The article is devoted to the development and theoretical argumentation of knowledge acquiring techniques of obstetrics and gynecology for students of medical higher education institutions by means of interactive teaching technologies, e.g. role-play. The structure of the play contains role functions, rules, standards and outcome assessment technologies. It is shown on the example of study of a particular topic of emergency gynecological care at the prehospital stage.

Key words: obstetrics, gynecology, emergency conditions, interactive learning technologies, role play.

Сучасна освітня ситуація вимагає нових технологій підготовки студентів до майбутньої професії, які б забезпечували творчу самореалізацію в соціокультурному просторі, розвивали теоретичний та емпіричний стиль мислення. Для розкриття творчих можливостей студентів, задоволення їх особистих та суспільних інтересів викладачу необхідно володіти методиками, які стимулюють конструктивно-критичне мислення, розвивають творчі здібності. Цим вимогам відповідають інтерактивні методи навчання. Вони захоплюють студентів, пробуджують у них інтерес і мотивацію, навчають самостійному захопленню і діям.

Найпоширенішою інтерактивною формою навчання, виховання та розвитку особистості є гра. Аналіз останніх досліджень і публікацій [2–4] дає можливість дійти висновку, що проблема застосування ігрових інтерактивних технологій у навчальному процесі ніколи не залишалась поза увагою науковців, які вивчали теоретичні та практичні (педагогічні, психологічні, соціально-психологічні, методологічні) аспекти цих технологій. Особливий інтерес у розрізі нашого дослідження мають ігрові технології у професійній освіті, де їх використовують як інтенсивні педагогічні технології у контексті сучасних інновацій у системі підготовки конку-